

Bijlage 1 Thema's verkennen, uitkomsten participatietraject

De gemeente De Wolden wil een gedragen structuurvisie opstellen waarin realistische ambities en uitwerkingen voor de toekomst worden uitgewerkt. Om te toetsen welke wensen en ideeën de bewoners, belangengroepen en de gemeenteraad hebben, is een uitgebreid participatietraject doorlopen waarin is gevraagd te reageren op de ambities en de keuzes voor de toekomst.

Het ambitiedocument structuurvisie 2030 is opgesteld om weer te geven welke mogelijke richtingen er zijn. Dit is vertaald in ambities en keuzes voor het wonen, de leefbaarheid, het buitengebied en recreatie en toerisme uitgewerkt. Dit document heeft als input gediend voor de discussie over de toekomst in De Wolden.

In dit hoofdstuk wordt het gevoerde participatietraject beschreven en wordt ingegaan op de richting die de gemeente volgens de bewoners en de belangengroepen kan inslaan.

Participatietraject

In de november 2009 is de krant 'Laat je horen' huis aan huis verspreid. Op basis van de thema's uit het ambitiedocument zijn aan de hand van een aantal vragen aan de bewoners gevraagd mee te denken over de toekomst van De Wolden. Een kleine tweehonderd bewoners hebben gereageerd. Ze hebben vooral aangegeven hoe De Wolden in 2030 aantrekkelijk blijft en nog aantrekkelijker kan worden.

Om de krant 'laat je horen' goed onder de aandacht van de bewoners te brengen zijn gemeenteraadsleden de straat op gegaan om bewoners te interviewen. Bij supermarkten en op centrale plaatsen zijn kleine discussies gevoerd over de toekomst van De Wolden en welke rol de gemeente daarin kan hebben.

In december 2009 is het ambitiedocument uitgebreid besproken met de belangenorganisaties die werkzaam zijn in De Wolden. Dit zijn bijvoorbeeld de provincie Drenthe, het waterschap Reest en Wieden, de LTO -Noord, de milieufederatie, Natuur en milieu Drenthe en het Recreatieschap Drenthe. Daarnaast hebben kleinere organisaties als de Recron en het toeristisch platform de mogelijkheid gehad om het document uitvoerig met de gemeente te bespreken.

Een belangrijke rol in het verkennen van de richting van de structuurvisie is weggelegd voor de dorpsbelangen. Zij hebben straks de rol om op basis van de structuurvisie dorpsvisies op te stellen. Alle leden van dorpsbelangen zijn in december uitgenodigd op het gemeentehuis om mee te denken.

In januari 2010 is het participatie traject afgerond met een discussiebijeenkomst. Op basis van eerder ingegeven keuzes is de discussie gevoerd over de ambities en zijn ruimtelijke keuzes benoemd.

Uitkomsten discussie over woningbeleid

Het thema dat van groot belang is voor de ambities in De Wolden is de krimp van de bevolking. Vergrijzing, ontgroening en een krimp van de bevolking is van invloed op de keuzes die worden gemaakt ten behoeve van het woningbouwprogramma voor de komende tien en twintig jaar.

Een korte terugkoppeling van de uitkomsten van de krant 'Laat je horen' en de meningen van de organisaties:

Krimp, vloek of zegen

Moet de gemeente proberen het tij te keren?

Meer dan de helft van de respondenten (59%) geeft aan dat de gemeente actief beleid moet ontwikkelen waarmee de krimp van de bevolking kan worden voorkomen. De gemeente moet inzetten op het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving (53%), waardoor een aantrekkelijk woon- en leefklimaat ontstaat. Voorzieningen als de winkels, de scholen en sportvelden moeten op peil worden gehouden. Als de omgeving aantrekkelijk is, is er weinig reden om te vertrekken uit De Wolden. Als tweede mogelijkheid om de krimp te voorkomen wordt aangegeven dat de gemeente een actief woningbouwbeleid moet uitvoeren (24%). Het aanbod van starterwoningen is te laag of te duur. 15% van de respondenten geeft aan dat de gemeente moet investeren in werkgelegenheid. Indien er voldoende werk wordt aangeboden, wordt daarmee voorkomen dat mensen voor werkgelegenheid naar elders vertrekken. Werkgelegenheid kan zelfs als trekker voor nieuwe bewoners gelden. Een kleine groep respondenten (8%) geeft aan dat De Wolden zich meer moet inzetten voor promotie van de gemeente.

Minder dan de helft van de respondenten (41%) geeft aan dat een trend als de krimp van de bevolking niet te beïnvloeden is door gemeentelijk beleid. "Voor leegloop zijn we niet bang, De Wolden is aantrekkelijk genoeg, een dalende huizenprijs is misschien wel gunstig".

De belangenorganisaties hebben een ander idee hoe de gemeente moet reageren op de krimp van de bevolking. Er moet vooral worden gekeken naar de kansen die deze ontwikkeling met zich meebrengt. Bij een lagere vraag naar woningen zal de kwaliteit van de woningen en de omgeving steeds belangrijker worden. Zet daarom in op kwaliteit van woningbouw en herstructurering. Ook wordt aangegeven dat het belangrijk is het woningbouwprogramma niet al voor de komende jaren dicht te timmeren, maar flexibel te kunnen reageren op vraag naar woningen. Het woningbouwbeleid moet worden afgestemd op de trends: vergrijzing. Deze doelgroep wordt groter en hier moet het aanbod op worden afgestemd.

Een aantrekkelijk woonklimaat is een belangrijke vestigingsvoorwaarde bij het zoeken van een nieuwe woning, wat is de kernkwaliteit van De Wolden?

Het wonen in een groene omgeving, rust en ruimte en de aanwezigheid van grote natuurgebieden is voor 42% van de respondenten de kernkwaliteit van het wonen in De Wolden. 23% vindt het voorzieningenniveau in de dorpen de aantrekkelijkheid van het gebied vergroten. De aanwezigheid van winkels en sportvoorzieningen zijn daarvoor belangrijk. 16 % geeft aan dat de vriendelijkheid van de mensen, de heersende normen en waarden en de veiligheid de kwaliteit voor het wonen weergeeft. Het wonen in een dorp is voor 14% de kwaliteit. Het wonen in het dorp betekent wonen in een kleine gemeenschap, met een school en een sportvereniging. Je kent je burens en naoberschap en reuring zijn typerend.

Conclusie voor structuurvisie

Uit de antwoorden op het omgaan met de krimp zijn twee lijnen terug te zien. Ten eerste wordt aangegeven dat met een actief ruimtelijk beleid de krimp grotendeels kan worden voorkomen. Het bouwen van nieuwe woningen, met name voor doelgroepen die je als gemeente wil trekken, is daarbij het uitgangspunt. Het behoud en versterken van de leefomgeving, zodat het gebied zijn aantrekkelijkheid optimaal kan benutten is een voorwaarde voor een goed vestigingsklimaat.

Maar de vraag is, en zo blijkt ook uit de respondenten en de organisaties, of de gemeente het tij wel kan keren. Kan de gemeente een doelgroep die ze graag wil hebben trekken naar de gemeente? Als er de komende jaren volop wordt gebouwd, blijven dan alle woningen bezet? Een flexibel woningbouwbeleid waarbij kwaliteit het uitgangspunt is, is de opgave voor de structuurvisie.

Uitkomsten discussie over leefbaarheid

De Wolden biedt zijn inwoners een mooie omgeving, met goede voorzieningen. Voorzieningen als scholen, dorpshuizen, zorg en sportvelden zijn de zorg van de overheid. Kan de gemeente in de toekomst alle voorzieningen in stand houden? Wanneer er minder mensen in de gemeente wonen, zullen er keuzes gemaakt moeten worden.

Welke voorziening vindt u belangrijk en waarom?

Zowel in de kleine als de grote kernen wordt aangegeven dat de winkels de belangrijkste voorzieningen zijn. In de kleine kernen zijn daarnaast zowel de aanwezigheid van een ontmoetingsplek: de jeugdsoos of het dorpshuis als een school belangrijk.

In de grotere kernen ligt dit iets anders. Na de winkels komt de school op de tweede plek en op de derde plek staat de aanwezigheid van sportvoorzieningen genoemd.

Een goede bereikbaarheid, voor zowel de auto, de fiets als het openbaar vervoer, wordt gezien als onderdeel van een goede leefbaarheid.

Conclusie voor structuurvisie

Een leefbaar De Wolden betekent dat er in ieder dorp een plek is waar de dorpsbewoners samen kunnen komen. Als er voldoende schoolgaande kinderen zijn, kan dit de school zijn, of anders een dorpshuis of soos. In de grotere kernen zijn de sportvelden vaak deze ontmoetingsplek.

Door het teruglopen van de aantallen schoolgaande kinderen zullen in de kleine kernen ook in de komende 20 jaren scholen stoppen. Van belang is dat in ieder dorp een ontmoetingsplek aanwezig is.

Uitkomsten discussie over buitengebied

Het buitengebied is altijd een levendig geheel geweest van verschillende vormen van bedrijvigheid. Zo zijn er agrarische ondernemers in groot- of kleinschalige bedrijven, loonbedrijven, natuurbeheerders, zandwinners, recreatiebedrijven en hier en daar een winkel.

De laatste jaren zijn er steeds minder agrariërs en vinden steeds meer bewoners met en zonder onderneming hun onderkomen in de voormalige boerderijen.

Hoe moet het buitengebied er in de toekomst uitzien?

De kwaliteit van het buitengebied is de authenticiteit, en die moet behouden blijven (22% van de respondenten). Dit betekent dat het landschap met kenmerkende structuren en passende bebouwing belangrijk is. Het landschap in De Wolden bestaat uit zowel natuur- als agrarische gebieden. Ook in de toekomst moet er voldoende ruimte blijven voor de landbouw.

In het buitengebied liggen de agrarische bedrijven, waarvan in De Wolden een deel kleinschalig is. De helft van de boeren zal de komende jaren stoppen met de bedrijfsvoering. Deze kleinschalige bedrijven kunnen behouden blijven in het buitengebied door niet agrarische bedrijvigheid in de vrijgekomen panden te stimuleren (20%). Kleine bedrijven als architecten bureaus, internetwinkels, of adviseurs komen naar deze panden. Er wordt door een respondent zelfs opgemerkt: 'Graag bedrijvigheid in de vrijkomende agrarische bedrijven, liever geen burgers in het buitengebied'.

Voor de landbouwondernemers die wel hun bedrijfsvoering willen uitbreiden, moet voldoende ruimte zijn (13%). De natuur moet in stand worden gehouden (12%) en de recreatiemogelijkheden mogen wel toenemen (13%). Opvallend is dat een klein deel (5%) aangeeft dat nieuwbouw in het buitengebied mogelijk zou moeten zijn. Nieuwbouw als uitbreiding bij een bestaande bedrijf en nieuwbouw door nieuwe woningen in het buitengebied te bouwen.

12% geeft aan dat het buitengebied er in de toekomst net zo uit kan zien als nu het geval is en 5% geeft een ander antwoord.

De organisaties geven aan dat de kwaliteit van het buitengebied een sterke belangenafweging met zich mee brengt. In een deel moet de landbouw als belangrijkste grondgebruiker worden aangewezen en zijn overige functies alleen mogelijk, indien dit niet ten koste gaat van de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw. In een ander deel van de gemeente is de natuur de belangrijkste functie. Schaalvergroting van de landbouw is bijvoorbeeld niet passend in extensieve landbouwgebieden.

Conclusie voor structuurvisie

Het buitengebied is in beweging. Kleinschalige bedrijven en zelfs nieuw bouwen wordt gezien als kans om de dynamiek in het buitengebied te behouden. De invulling van het begrip 'plattelandswoning' is een opgave voor De Wolden, evenals het stellen van randvoorwaarden aan uitbreidingsmogelijkheden. Het landschap komt naar voren als grootste kwaliteit en ontwikkelingen zullen hieraan worden getoetst.

De zittende landbouw moet worden gekoesterd als beheerders van het buitengebied. Schaalvergroting is hier vaak noodzaak, maar past deze uitbreiding in alle gebieden? De randvoorwaarden die het landschap stelt zullen hiervoor bepalend zijn.

Uitkomsten discussie toerisme en recreatie

De Wolden is een aantrekkelijke omgeving, goed ontsloten voor wandelaars en fietsers. Veel toeristen hebben dat al ontdekt en het toerisme groeit. De toeristen hebben behoefte aan kwaliteit en comfort. Ook het zorgtoerisme is een speerpunt in De Wolden.

Hoe kan De Wolden nog aantrekkelijker worden voor toeristen en recreanten?

Op deze vraag is veel geantwoord dat de gemeente fiets-, voet- en ruiterspaden moet aanleggen en vervolgens goed onderhouden. Het landelijk gebied, met het kleinschalig karakter moet onaangetast blijven. Wel is er ruimte voor een camping of een bed & breakfast.

Moet De Wolden mikken op kleinschalige voorzieningen of is er ook plaats voor een bungalowpark, groot kampeerterrein of een groot attractiepark?

78% van de respondenten vindt dat in De Wolden kleinschalige voorzieningen passend zijn, en grootschalige voorzieningen kunnen een plek vinden over de gemeentegrens. 22% vindt dat een bungalowpark passend zou zijn in De Wolden. De afgelopen jaren is een recreatieterrein verkocht en niet meer als zodanig in gebruik. Opgemerkt wordt dat er ruimte moet blijven voor ontwikkelingen zo lang als de kleinschaligheid van De Wolden daarmee niet wordt geschaad. De organisaties geven aan dat er behoefte is aan dagrecreatie.

Conclusie voor structuurvisie

Recreatie is passend in De Wolden, maar op kleine schaal.

Opgaven voor de structuurvisie

- *Het opstellen van een flexibel woningbouwbeleid, dat rekening houdt met de toekomstige ontwikkeling van krimp.*
- *Voor het behoud van de leefbaarheid is het van belang dat in ieder dorp een ontmoetingsplek aanwezig is.*
- *Uitwerking geven aan wonen en werken in het buitengebied, om dynamiek in het buitengebied te behouden.*
- *De waarden van het landschap als afwegingskader voor ontwikkelingen. Binnen het landschap zijn zowel landbouw als natuur, wonen en recreatie mogelijk.*
- *Ruimte zoeken voor een recreatieve ontwikkeling als een huisjesterrein. Verder doorgaan met het stimuleren van kleinschalige recreatieve ontwikkelingen.*

Opmerkingen door organisaties, platforms op het ambitiedocument De Wolden

LTO

1: LTO adviseert niet te gedetailleerde uitwerkingen te maken in de visie. LTO vindt belangrijk dat er voldoende flexibiliteit in ontwikkelingen mogelijk blijft. De inhoud van de visie is namelijk bindend. Reactie: De visie zal niet te gedetailleerd worden en biedt daardoor voldoende flexibiliteit voor de komende 5 tot 10 jaar.

2: LTO wil graag dat in alle gebieden mogelijkheden zijn voor uitbreidingen. Indien de bedrijven meer dan gemiddeld groeien is er extra aandacht voor de kwaliteit van bouwen en de landschappelijke inpassing.

Reactie: In alle gebieden is uitbreiding mogelijk. Maar voor alle ontwikkelingen, die een ruimtelijke impact hebben is afhankelijk van het gebied, extra aandacht voor kwaliteit van bouwen en landschappelijk inpassing vereist. Bijvoorbeeld in een kleinschalig waardevol landschap kan een beperkte uitbreiding van invloed zijn en daarvoor gelden extra criteria.

3: LTO wil graag bouwblokken van 1,5-2,5 ha voor de grote middengroep van agrarische ondernemers.

Reactie: De structuurvisie doet geen uitspraak over de maatgeving van het bouwblok, maar geeft kwantitatieve criteria.

4: Nagedacht moet worden over de maatschappelijke gewenste vorm van verbreding.

Reactie: De visie geeft aan dat verbreding mogelijk moet zijn, en doet geen uitspraken over omvang. Wel wordt aangegeven dat de verbreding wel van een zodanig vorm moet zijn, dat dit voor de ondernemer lucratief is.

5: LTO voorziet dat in een gemeente als De Wolden belangrijk is het begrip 'plattelandswoning' te introduceren. Dit betekent dat de bewoner van het platteland, die geen agrarische ondernemer is, begrip heeft voor de agrarische ondernemingen en de 'hinder' die dit met zich meebrengt.

Reactie: De visie voorziet in de mogelijkheid voor wonen op het platteland en geeft aan dat het gaat om een plattelandswoning. Het bestemmingsplan is het instrument dat dit werkelijk moet gaan regelen en op dit moment is er nog geen wetgeving voorhanden dit het mogelijk maakt het begrip 'plattelandswoning' toe te passen. Wel kan worden gewerkt met het begrip 'voormalig agrarisch pand' waarbij er sprake is van een bedrijfswoning (die juridisch geen hinder mag hebben van de agrarische omgeving) in plaats van 'burgerwoning'.

6: LTO is het niet mee eens dat het wonen in het buitengebied ten goede komt aan de ruimtelijke kwaliteit, het aanzien en de beleefbaarheid wordt niet versterkt.

Reactie: In de visie van De Wolden komt deze stelling niet terug. Wel wordt aangegeven dat wonen in het buitengebied een optie is, passend is in het gebied, en onder voorwaarden mogelijk zal worden gemaakt.

7: De visie geeft aan dat in VAB's ook mogelijkheden liggen voor bedrijven. LTO heeft een voorkeur van bedrijven die niet botsten met de agrarische belangen.

Reactie: De visie staat een menging van functies in het buitengebied voor. Zo is er ook ruimte voor recreatiebedrijven en kantoorfuncties. De visie geeft niet aan waar dit wel of niet mag, maar geeft aan dat de kwaliteit van het gebied moet blijven behouden en worden versterkt. Beleidsmatig zal een zorgvuldige afweging plaatsvinden voor het toestaan van gevoelige objecten.

8: LTO stelt vast dat in de beleidsvorming rond paardenhouderij een positieve grondhouding geldt. LTO ziet dit graag verder door het bedrijfsmatig houden of fokken van paarden ruimtelijk te faciliteren.

Reactie: De visie is positief over de paardenhouderij, en wil deze in de gemeente verder uitbreiden. Welke regeling hierbij gaat horen, is geen onderdeel van de visie, maar van het bestemmingsplan.

9: LTO vraagt zich af of gestreefd kan worden naar een instrument waar alle regelgeving in wordt opgenomen.

Reactie: Het overkoepelende beleidsuitgangspunt voor alle sectoren wordt gegeven in de structuurvisie. Hiermee wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met sectorale regelgeving. In de regelgeving zal dit onderscheid (nog) blijven bestaan.

10: LTO is het niet eens met de stelling dat hobbyboeren de nieuwe beheerders van het platteland worden.

Reactie: De visie geeft aan dat er naast de gangbare landbouw in de toekomst ook ruimte zal zijn voor hobbyboeren. Zij zullen een onderdeel van de beheerders van het platteland worden, maar de agrarische bedrijvigheid blijft de komende jaren de grootste grondgebruiker.

Natuur en milieu

1: Meer aandacht voor milieu

Reactie: In de structuurvisie is een paragraaf over milieu toegevoegd.

2: Leefbaarheid wordt volgens natuur en milieu bepaald door de natuurwaarden. Het beleid dient erop gericht te zijn die waarde te behouden en versterken.

Reactie: Natuur wordt als apart thema genoemd in de structuurvisie en vormt geen onderdeel van het thema leefbaarheid, wat meer is gericht op de sociale ruimtelijke kant van de gemeente.

3: Het landschap wordt voor een groot deel bepaald door de landbouwactiviteiten. Schaalvergroting past slechts zeer beperkt en onder strikte voorwaarden van natuurbehoud.

Reactie: De visie gaat er vanuit dat bij ontwikkelingen het landschap behouden en versterkt moet worden. Het landschap bestaat in de structuurvisie uit landbouw, natuur, en de karakteriserende bebouwingen. Schaalvergroting past in alle gebieden, onder voorwaarden van de kwaliteit van het landschap. Natuurbehoud vormt een onderdeel van het landschap.

4: Advies om door de ogen van de toerist naar het gebied te kijken, en een aantal aanpassingen te doen zoals: opknappen oude zandwegen, duidelijke bewegwijzering.

Reactie: De visie geeft in hoofdlijnen aan hoe de recreatie de komende jaren kan worden verbeterd. In een uitvoeringsplan voor routestructuren zal op details worden ingegaan.

Toeristisch platform

In de visie op recreatie is het belangrijk aandacht te geven aan de aanwezigheid van meerdere doelgroepen in de markt. Voor alle doelgroepen moet productaanbod zijn. Daarnaast is het belangrijk dat samenwerking en communicatie worden bevorderd. In De Wolden kan een extra economische stimulans worden verkregen door seizoensverlenging en tenslotte moet door een gerichte promotie duidelijk zijn waar de recreant kan recreëren.

Reactie: De aangeven punten zijn in de visie opgenomen en zullen de komende jaren door de gemeente worden uitgedragen.

Ondernemersplatform

1: Vergrijzing positiever benaderen.

Reactie: De vergrijzing biedt kansen voor deze specifieke doelgroep. Dit is een demografisch gegeven waar de gemeente op in speelt om de voorzieningen passend bij een doelgroep te behouden.

2: Krimp kan volgens het ondernemersplatform worden voorkomen door meer vraag te creëren.

Reactie: De structuurvisie doet geen uitspraak over of krimp kan worden voorkomen. In de structuurvisie wordt gekozen voor aanbod gerelateerd gebouwd in 5 kernen. Ook in de kleine kernen en de linten zijn mogelijkheden voor nieuwbouw, maar reagerend op vraag.

3: Binnen het gemeentelijke recreatiebeleid is tot nu toe ingezet op kleinschalige ontwikkelingen. Het platform vraagt zich af waarom de visie niet ook inzet op het trekken van grootschalige ontwikkelingen naar de gemeente.

Reactie: De structuurvisie gaat ervan uit dat alleen inzetten op kleinschalige ontwikkelingen niet voldoende is om de toeristische sector te zien als banenmotor en als toename van het aantal bestedingen in de lokale voorzieningen. De gemeente zet daarom naast kleinschalige ontwikkelingen in op middelgrote accommodaties (verblijfsrecreatie) en dagattracties.

4: De robuuste verbinding mag geen bedreiging worden voor de agrariërs. Deze moeten voldoende mogelijkheden hebben voor uitbreidingen.

Reactie: De robuuste verbinding wordt in de structuurvisie niet begrensd, maar als strategische pijl aangegeven. Pas als de percelen daadwerkelijk worden ingericht als EHS, dan kunnen in de begrensde gebieden restricties voor de landbouw gaan gelden. Dit is nu niet het geval.